

פרשה
אליזבט גולדוויץ

יהודה, המאשים את תמר במות בניו, מגלה ברגע האחרון יכולת להודות בטעות. המדרש מגלה גם את גדולתה של תמר, שלא ביזתה את יהודה

צדקה ממני

איור: שופר גן

באמצע סיפור תולדות יוסף, יחסיו העכורים עם אחיו ומכירתו למצרים, מופיע סיפור שנראה כלל לא קשור לסדר המאורעות. יהודה "יורד" מאת אחיו ונושא אישה – ששמה אינו מוזכר – וזו יולדת לו שלושה בנים. הבן הראשון, ער, "רַע בְּעֵינֵי ה' וַיִּמְתְּהוּ ה'" (בראשית לח ז). בהתאם לסידור הפטריארכלי ולמצוות התורה, אחיו אונן מצטווה לייבם את אשת אחיו שמת ללא צאצאים, כלומר לשאת את גיסתו לאישה. גם הפעם העסק משתבש: "וַיֵּדַע אֹנָן כִּי לֹא לוֹ יְהִי הַנֶּרַע וְהָיָה אִם בָּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיו וְשָׁחַת אֶרְצָה לְבִלְתִּי נָתַן וַרַע לְאָחִיו" (שם ט). אונן בנו של יהודה הוא אם כן אבי המאוננים. הרבר מאוד לא מוצא חן בעיני ה', והוא הורג אף אותו. שלה, בנו הצעיר של יהודה, אמור לייבם את תמר אבל יהודה חרד לבנו הנותר, ובאופן עקיף מאשים את תמר בהיותה "אישה קטלנית", אף שהסיפור בפירוש מאשים את בני יהודה במותם. אישה קטלנית היא אישה ששני בעליה מתו, ולפי הלכה מאוחרת אין לשאתה כי היא נחשבת מסוכנת. תמר האלמנה נתפסת בידי יהודה משום מה כאשמה במות בעליה שהיו רעים בעיני ה'. על כל פנים, היא נשלחת חזרה לבית אביה לחכות ששלה יגדל ושיהודה יואיל בטובו לתת לה לשאתו. היא אינה רשאית לבחור לעצמה בן זוג אחר וללדת את ילדיו כי כבר סומנה כאישה השייכת לבית יהודה.

גדולה של מנהיג

"וַיִּרְבּוּ הַיְמִיּוֹם" והשעון הביולוגי של תמר לוחץ ושלה כבר בגר. היא מחליטה לעשות מעשה ולהרות. יהודה, שהתאלמן בינתיים, מרשה לעצמו ללכת אל מי שהוא מאמין שהיא זונה אך למעשה היא כלתו המחופשת. כעירבון לשכר המגיע לה היא לוקחת ממנו את החותמת והפתילים שלו, חפצים אישיים מזהים, משהו כמו תעודת זהות במונחי ימינו. נאמן להבטחתו, שולח יהודה לחפש אחר הזונה כדי לשלם לה ולקבל בחזרה את חפציו – אך הזונה נעלמה. ובינתיים נאמר ליהודה שתמר הרתה. ללא היסוס הוא מצווה "הוֹצִיאָהּ וְתִשְׂרָף" (שם כד). ברור לגמרי ליהודה שהאלמנה שנזנחה בבית אביה אשמה בזנות ולכן דינה מוות, ללא משפט, ללא בירור. "הוא מצא את והיא שִׁלְחָהּ אֶל חַמִּיהָ לְאִישׁ אֲשֶׁר אָלַהּ לוֹ אֲנִי הָרָה. וְתִאֶמֶר הָרָה נָא לְמִי הַחֲתָמֹת וְהַפְתִּילִים" (שם כה). התלמוד מרגיש שלמרות שתמר מוצאת כאן להישרף,

היא מאפשרת ליהודה פתח מילוט שלא להכיר בחפציו, לחסוך מעצמו את הבושה שבהודאה פומבית בכך שהלך לזונה, ולשרוף אותה למרות הכול:

נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבריו ברבים. מנלן [מנין לנו?] ממתמר, "הכר נא..." אין נא אלא לשון בקשה. אמרה לו: בבקשה ממך הכר פני בוראך ואל תעלים עיניך ממני (בבלי סוטה דף י"ב).

האישה האמיצה הזו, שנזנחה על לא עוול בכפה בבית אביה, מהמרת על חייה כדי לא לבייש את יהודה. היא בוחרת שלא להתנגס באיש שאשם בעריריותה ואחראי להריונה. למזלה, יהודה אף הוא מתגלה כאן בגדולתו ומורה מיד באחריותו: "וַיִּכְרַח הַיְהוָה וַיֵּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיהָ לְשִׁלָּה בְּנִי וְלֹא יִסַּף עוֹד לְדַעְתָּה" (שם כו). התלמוד רואה בכך מעשה של קידוש ה', שכן אילולא הכיר יהודה באחריותו איש לא היה יודע על

הכרה באנושיותו של הזולת כמוה כהכרה בצלם אלוהים שבו, כמוה כמפגש עם פני הבורא, כלשון המדרש התלמודי. היא מאפשרת חיים אנושיים, צודקים ומתוקנים. יהודה מכיר באנושיותה של תמר ובזכותה לחיים ולצדק, בזכותה להקים משפחה שגם תפרינס אותה. □